

FOSEN TINGRETT

DOM

Avsagt: 15.07.2020 i Fosen tingrett,

Saksnr.: 19-185282SKJ-FOSN

Dommer: kst tingrettsdommer Marit Wenda Kjørsvik

Skjønnsmedlemmer:

Ingeniør Roger Lund

Eiendomsmegler Silje Catrine Leikvold

Saken gjelder: Begjæring om skjønn for erverv av grunn (ekspropriasjon)

Indre Fosen kommune

Advokat Karl Bjørnar Olsen

mot

Stranda Fjordsenter AS

Advokat Ivar Christian Andersskog

DOM

Skjønnets gjelder erstatningsfastsettelse ved erverv av grunn og rettigheter til bygging av ny videregående skole i Vanvikan i Indre Fosen kommune. Indre Fosen kommune har ført forhandlinger med Stranda Fjordsenter AS («Stranda Fjordsenter») med sikte på å oppnå enighet vedrørende tre berørte eiendommer som Stranda Fjordsenter er hjemmelshaver til, og som skal erverves. Eiendommene er gnr. 314 bnr. 247, gnr. 314 bnr. 351 og gnr. 314 bnr. 352.

Partene har rett forut for skjønnsforhandlingene inngått avtale om erverv av eiendommen med gnr. 314 bnr. 352. Overskjøting er gjennomført og gnr. 314 bnr. 352 er ikke en del av saken. Det gjenstår således to eiendommer i skjønnet der det ikke har lyktes i å oppnå enighet.

Til grunn for skjønnet foreligger tre reguleringsplaner:

- Reguleringsplan for del av Vanvikan sentrum vedtatt den 11. oktober 1999
- Endring av reguleringsplan for Vanvikan sentrum knyttet til Stranda Fjordsenter datert 8. februar 2016
- Reguleringsplan for videregående skole i Indre Fosen vedtatt 27. august 2019.

Det er ikke fastsatt alminnelige skjønnsforutsetninger.

Forhandlinger i skjønnet ble holdt i lokalene til Sør-Trøndelag tingrett den 22. og 23. juni 2020, herunder med befaring av eiendommene i Vanvikan. Det ble ført to vitner og bevis for øvrig slik som fremgår av rettsboken.

Skjønnsrettens vurdering

Generelle spørsmål for erstatningsfastsettelsen.

Erstatningsfastsettelsen skal baseres på ekspropriasjonsrettslige prinsipper. Grunneiers økonomiske stilling skal være den samme før som etter inngrepet, jf. Grunnloven § 105. Det skal ytes full erstatning for avståelsen. Erstatningsfastsettelsen følger av ekspropriasjonserstatningsloven («orvl.») § 4 første ledd, jf. § 5 første til tredje ledd, jf. § 6.

Det er en langvarig og omfattende rettspraksis i norsk rett som understreker kravet om at det må foreligge et økonomisk tap for at erstatning kan tilkjennes. Det vises blant annet til hva som er uttalt i Rt-1998-29. Ekspropriasjon til offentlige bygninger og anlegg gir krav på erstatning i forhold til alternativ påregnelig bruk. Ervervsreguleringsplanen skal ikke

legges til grunn ved beregningen av erstatning, men gjeldende reguleringsplan før inngrepet. Det vises for så vidt til Rt-2009-740 avsnitt 50 flg.

Retten går så over til å behandle de enkelte eiendommer.

Gnr. 314 bnr. 247

Indre Fosen kommune gjør i det vesentlige gjeldene:

Indre Fosen kommune anfører at gnr. 314 bnr. 274 er en bebygd næringseiendom som skal verdsettes ut ifra eiendommens salgsverdi, jf. ekspropriasjonserstatningslova («orvl.») § 5. Eier oppebærer selv ingen avkastning på eiendommen. Det skal ved verdsettingen ses hen til hva en alminnelig kjøper ville ha gitt for denne i dag, dvs. sette en alminnelig kjøper i eksproprietens sted i dag.

Det anføres videre at eiendommens avkastningspotensiale vil være relevant ved vurderingen, herunder mulig salgsverdi/utleieverdi for leiligheter. Ved vurderingen må det imidlertid også ses hen til de kostnader som vil måtte påløpe for å ruste opp eiendommen slik at avkastningen kan oppebæres. Videre må det ses hen til offentligrettslige krav som må oppfylles, før avkastning kan oppebæres, og risiko og kostnader knyttet til dem. For en kjøper vil en investering i denne eiendommen mest sannsynlig fremstå som et risikoprojekt som ytterligere vil legge en demper på verdien. Det må da også tas hensyn til eiendommens beliggenhet, utleiemarkedet og at eiendommen de siste årene i praksis ikke har vært utleid/bebodd. Indre Fosen kommune tiltrer arealet den 1. juli 2020.

Indre Fosen kommune har nedlagt slik påstand:

Skjønnet fremmes.

Stranda Fjordsenter gjør i det vesentlige gjeldende:

Stranda Fjordsenter anfører at skjønnet må nektes fremmet for gnr. 314 bnr. 351 fordi erverv av dette arealet ikke er nødvendig for utbyggingen av ny videregående skole. Stranda Fjordsenter viser til at en reguleringsplan innebærer ingen plikt til å bygge noe, men gir en utbygger, her Fylkeskommunen, en mulighet til å bygge noe. Selv om havneområdet i dag er regulert til offentlig /privat tjenesteyting, betyr det ikke at Fylkeskommunen er pålagt å bygge der. Stranda Fjordsenter anfører at vilkårene i orvl. § 2 ikke vil være oppfylt når det ikke skjer utbygging, og har begrunnet sitt standpunkt med at formålet med ervervet har endret seg fra å være et skoleformål til å bli mer et allmenntilgitt og trafikalt formål. Det anføres at det kreves reguleringsendring der formålet endres med 50 prosent.

Hva gjelder verdsettelsen av gnr. 314 bnr 247, anføres at arbeid med å få på plass byggetillatelse var planlagt, men stanset på grunn av Fylkesmannens vedtak i april 2018. Stranda Fjordsenter har en plikt til etter dette ikke å gjennomføre fordyrende tiltak. Man er enig med kommunen i at det er salgsverdien som skal legges til grunn, men at denne i henhold til LA-2018-89131 kan settes på bakgrunn av en kombinasjon mellom bruks- og salgsverdi. Det anføres at OPAKs verdivurdering ikke kan legges til grunn da denne er basert på hva det koster å få bygget satt i stand og således gjelder en situasjon med gjenkjøp, jf. orvl. § 7. Det anføres at rapporten ikke sier noe om nybyggpris på tilsvarende bygg. Stranda Fjordsenter viser til at Takst-Forum Trøndelags takst derimot er basert på salgsverdien der kostnadene ved å sette bygget i stand er lagt inn i Fdv kostnadene.

Stranda Fjordsenter krever dekket tapte leieinntekter frem til tiltredelse i medhold av oreigningslova («orl.») § 28 andre ledd, jf. § 12 andre ledd. Det vises til at det allerede ved Fylkesmannens vedtak 25. april 2018 ble lagt restriksjoner på eiendommen med tanke på at det kunne bli snakk om bygging av skole. Dersom Stranda Fjordsenter hadde begynt med oppgradering av bygget ville dette kunne blitt ansett som fordyrende. Det anføres videre at det ved vurderingen av leiebeløpet må ses bort fra reguleringsplan og ekspropriasjon.

Tapet utgjør følgende:

- 1) Tap relatert til overnatting etter oppsigelse av leiekontrakt for overnatting fra 30. januar 2020 med kr 110 000.
- 2) Tap relatert til to etablerte leiligheter i 28 måneder med leiebeløp på henholdsvis kr 12 000 og kr 8 000 per måned med fradrag for fvd med 10 prosent, totalt kr 503 000.
- 3) Tap relatert til kafelokaler, stipulert leie kr 10 000 per måned med fradrag for fvd med 10 prosent i 28 måneder, totalt kr 252 000.

Stranda Fjordsenter har nedlagt slik påstand:

Skjønnet fremmes.

Skjønnsrettens vurdering av gnr. 314 bnr. 247

Partene er enige om at skjønnet fremmes for gnr. 314 bnr. 247. Partene er enige om at salgsverdi er det aktuelle alternativ i saken, men er uenige om selve verdifastsettingen.

Skjønnsretten skal i utgangspunktet legge til grunn påregnelig bruk på skjønnstidspunktet basert på gjeldende reguleringsplan. Det er likevel gjort unntak fra dette der ekspropriasjon skjer for gjennomføring av regulering til offentlige bygg eller anlegg, jf. Rt-1996-521. I et slikt tilfelle medfører prinsippet om full erstatning at gjeldende reguleringsvedtak tenkes

vekk. Partene er enige om dette og skjønnsretten legger til grunn at en slik løsning gir best uttelling for grunneieren.

Den samlede skjønnsrett har kommet til at påregnelig bruk av arealet i dag, dersom reguleringen til utbygging av videregående skole tenkes bort, ville være kombinert næring og bolig. Salgsverdien per i dag, og følgelig erstatningen, er fastsatt i lys av dette.

Påregnelighet

Dersom man ser bort fra etablering av videregående skole, finner skjønnsretten det ikke tvilsomt at det vil være kjøpere som er villige til å satse på ekspropriasjonsarealet som et mulig fremtidig leieobjekt både med tanke på leie av næringslokaler i første etasje og bolig i andre etasje. Arealet er, forutsatt at nødvendige offentlige tillatelser og krav knyttet til brannsikkerhet er tilfredsstilt, velegnet både for næring og boligbygging, ligger nær vei og ledningsnett, i sentrum og skole og tett ved boligområdet i Vanvikan. Videre ligger arealet i umiddelbar nærhet til hurtigbåtterminal med regelmessig avgang til og fra Trondheim, en reise på ca. 25 minutter.

Salgsverdien skal etter dette fastsettes i lys av arealets verdi som boligareal og næring.

Salgsverdi

Skjønnsretten bemerker at hva gjelder boligarealet, så er det foretatt to vurderinger ut fra de opplysningene som ble fremsatt under forhandlingene. Den ene delen er gjort ut fra dagens situasjon med utleie av leiligheter og hybler, og den andre med seksjonering og salg.

Hva angår næringsdelen bemerkes at denne er vurdert ut fra de fremsatte potensialene og begrensningene som ble fremlagt under forhandlingene. Skjønnsretten legger til grunn at utleiemarkedet for næringsbygg er forholdsvis begrenset i kommunen, men at den konkrete plasseringen i Vanvikan er et trafikknutepunkt av positiv betydning.

I vurderingen har skjønnsretten også hensyntatt nærheten til Trondheim, både med lett adkomst til/fra, behovet for servicefunksjoner lokalt/regionalt, tilgang til arbeidskraft, og pendling uten bruk av bil. I tillegg er byggets plassering i forhold til sjø/turterreng, kommunikasjon bil/båt/buss, samt bygningsmassens standard med tilhørende etterslep av vedlikehold, behov for standardheving, og kjente pålegg vurdert.

Med grunnlag i dette har skjønnsretten kommet frem til at eiendommen har en markedsverdi på kr 9 600 000.

Tapte leieinntekter

Stranda Fjordsenter har krevd dekket tapte leieinntekter frem til tiltredelse av arealet i medhold av orvl. § 28 andre ledd, jf. § 12 andre ledd.

Kravet fører ikke frem da skjønnnsretten ikke kan finne det sannsynliggjort at Stranda Fjordsenter har lidt «skade eller ulempe». Det vises herunder særlig til at utleie av boligene ikke har vært og ikke er lovlig grunnet manglende brannsikring. Heller ikke næringslokalene i første etasje er tilstrekkelig sikret med tanke på brannsikkerhet. Skjønnnsretten nøyer seg her med å vise til OPAKs vurdering som gjengitt under rettens redegjørelse for sakens bakgrunn. Det bemerkes for øvrig at eventuell erstatning i utgangspunktet forutsetter at Stranda Fjordsenter forgivevis har forsøkt å få kommunens samtykke til det aktuelle tiltak, jf. vanlige regler om skadelidtes medvirkning. Det er ikke ført bevis for at det er forsøkt gjennomført tiltak.

Rente

Kommunen har fått tillatelse til å tiltre arealet 1. juli 2020. I samsvar med orvl. § 10 fastsettes avsavnsrenten for tiden fra arealet tiltredes til oppgjørsdagen. Partene er enige om at renten fastsettes til 3 prosent. Skjønnnsretten fastsetter etter dette renten til 3 prosent, jf. bl.a. LB-2016-157669 og LG-2017-134128.

Gnr. 314 bnr. 351

Indre Fosen kommune gjør i det vesentlige gjeldende:

Det anføres at eiendommen har ingen bruksverdi og skal derfor vedsettes etter salgsverdi, jfr. orvl. § 5, dvs. hva en vanlig kjøper ville ha gitt for tomten i dag. Ved verdsettingen skal det ses bort fra gjeldende reguleringsplan som er en offentlig «tilegnelsesplan», og man må se hen til hva som ellers ville ha vært påregnelig utnytting av arealet. Kommunen tiltrer taksten innhentet av Stranda Fjordsenter og er enig i takstmannens estimat der verdien settes til kr 950 000.

Vedrørende skjønnets fremme anføres at det ikke foreligger omstendigheter, endrede faktiske forhold eller grunner for øvrig som tilsier at vedtaket om ekspropriasjon til skoleformål er ugyldig. Det anføres at saksøktes innsigelser er knyttet til hans egen subjektiv oppfatning om hvordan arealet skal utnyttes. Reguleringsplanen tar høyde for det tilfelle at utfylling av småbåthavnen ikke gjennomføres. Det anføres at planen derimot medfører et økt behov for arealet på gnr. 314 bnr. 351.

Indre Fosen kommune har nedlagt slik påstand:

Skjønnnet fremmes.

Stranda Fjordsenter gjør i det vesentlige gjeldende:

Det anføres at Takst-Forum Trøndelags takst der verdien er satt til kr 950 000 er for lavt og kr 1 800 000 synes riktigere i og med at arealet ville blitt akseptert til kombinert formål næring og bolig.

Stranda Fjordsenter har nedlagt slik påstand:

Skjønnnet nektes fremmet.

Skjønnsrettens vurdering av gnr. 314 bnr. 351

Skjønnets fremme

Stranda Fjordsenter har anført at skjønnnet må nektes fremmet. Skjønnsretten finner at anførselen ikke kan føre frem. Det vises til at det i § 4, 4.1 i reguleringsplanen av 27. august 2019 for utbygging av skolen fremgår at:

«Områdene o_BOP 1-4 skal benyttes til undervisningsformål/ videregående skole og idrettsformål med tilhørende bebyggelse, uteanlegg og trafikkareal. Deler av bygget tillates nyttet til bibliotek, kantine og lignende formål som er forenelig med skolevirksomheten. Innenfor formålet skal det avsettes minimum 600m2 stort areal til torg. Dette skal anlegges øst i området og skal ha forbindelse med skolens inngangsparti. Torget skal utformes for flerbruk og inkludere innbyggere, skole og tilstelninger. Innenfor o_BOP1-3 må det legges til rette for etablering av et kommunalteknisk anlegg på 300 m2, med biloppstillingsplass tilsvarende en liten lastebil. Det kommunaltekniske anlegget må sikres adkomst. Det tillates tilrettelagt for uteoppholdsareal på tak på o_BOP 2 og 3. Innenfor o_BOP 4 tillates det etablert terminalfunksjon for hurtigbåt. Utfylling i sjø kan ha maksimal fyllingsfot / utslag på sjøbunn til 10 meter øst for viste kaifrontlinje. Byggeområde i havna kan etableres ved fylling og/eller pæling. Norconsults notat om «konsekvenser ved gjenfylling av havn i Vanvikan» datert 06.06.2019 må legges til grunn ved prosjektering av fylling og/eller pæling. Det tillates kjøring med personbil for å komme til SPA innenfor o_BOP4. Varelevering til BN tillates også. Det er ikke tillatt med bygg innenfor o_BOP4.»

Reguleringsplanen gir således en mulighet og ingen plikt til utfylling av havnebassenget. Kommunens partsrepresentant, varaordfører Steinar Saghaug, forklarte at kommunen vurderer flere alternative løsninger for havnen, herunder utfylling på skrå, eventuelt legge et dekke over havnen. Behovet for arealet på gnr. 314 bnr 351 er forsterket som følge av reguleringsplanen da det blant annet skal opparbeides uteområde til elevene, torg og sykkelparkering på dette arealet. Skjønnsretten er enig med kommunen i dette. Det vises til § 4, 4.4 i reguleringsplanen av 27. august 2019 der det fremgår at

«For byggeområdene skal det utarbeides utomhusplan som viser planlagt bebyggelse med solskyggediagram, internveger med tilkomst for utrykningskjøretøy og

nødvendig parkering for bil, sykkel og scooter. Planen skal vise terrengendringer, beplantning og utemøblering, inngangsparti, håndtering av overvann og renovasjon, planlagt snøopplag, belysning, skilting og eventuell støyskjerming. Nødvendig manøvreringsareal for varelevering skal vises og tilfredsstillende krav til trafiksikkerhet. Uteområdene skal være åpen for allmennheten og også fungere som nærmiljøanlegg for innbyggerne i Vanvikan utenom skolens åpningstid. Utomhusplan for videregående skole (o_BOP 1-4) skal også omfatte uteoppholdsareal. Samlet skal o_BOP inneholde minimum 1000m2 areal for idrett og uteopphold (MUA). Torget skal ikke være inkludert i dette arealet. Skolens uteområder skal opparbeides med sittegrupper, aktivitets- og idrettsanlegg som gir varierte aktivitetsmuligheter for alle aktuelle elevgrupper ved skolen. Idretts- og uteoppholdsareal skal være tilgjengelige for allmennheten utenom skoletid. Uteområder skal være tilgjengelig for alle, og det er viktig å prioritere god oversikt og mulighet for voksenkontroll.»

Skjønnsretten er etter dette kommet til at skjønnets fremmes. Dersom skjønnets fremmes er partene er enige om at utmålingen skal skje på grunnlag av salgsverdien, jf. orvl. § 5.

Salgsverdi

Gnr. 314 bnr. 351 utgjør 1 156,2 m2 og er en tomt regulert til næringsarealer og parkering. Arealet er opparbeidet av kommunen og benyttes i dag blant annet til parkering. Takst-Forum Trøndelag v/Csaba Tørø den 3. april 2020 har lagt til grunn en verdi på tomten pålydende kr 950 000. Tørø var engasjert av Stranda Fjordsenter. Skjønnsretten viser for øvrig til beskrivelsen av beliggenhet hva gjelder gnr. 314 bnr. 247 ovenfor og at gnr. 314 bnr. 351 ligger rett ved førstnevnte eiendom i sentrum av Vanvikan i et område med næringsvirksomhet. Det vises videre til at kommunen ikke har hatt innsigelser til taksten.

Skjønnsretten er kommet til at markedsverdien på gnr. 314 bnr. 351 settes til kr 950 000.

Rente

Arealet er ikke tiltrådt. Skjønnsretten legger imidlertid til grunn at kommunen på tidspunktet for Fylkesmannens vedtak den 7. november 2019. I samsvar med orvl. § 10 fastsettes avsavnsrenten for tiden fra arealet tiltredes til oppgjørsdagen. Partene er enige om at renten fastsettes til 3 prosent. Skjønnsretten fastsetter etter dette renten til 3 prosent, jf. bl.a. LB-2016-157669 og LG-2017-134128

Sakskostnader

Skjønnets er krevd av eksproprianten, Indre Fosen kommune, som skal dekke sakskostnadene til de saksøkte, jf. skjønnsprosessloven § 54 første ledd.

Stranda Fjordsenter har ved advokat Andersskog fremlagt en kostnadsoppgave pålydende kr 259 295. Indre Fosen kommune har ikke hatt innsigelser til oppgaven. Skjønnsretten finner kostnadsoppgaven nødvendig og rimelig. Sakskostnadene fastsettes til kr 259 295.

Kommunen skal også dekke de lovbestemte utgiftene ved skjønnet, herunder godtgjørelse til skjønnsmedlemmene.

Skjønnet er enstemmig.

SLUTNING

1. Skjønnet fremmes for gnr. 314 bnr. 247 og gnr. 314 bnr. 351.
2. Indre Fosen kommune v/Ordføreren betaler erstatning som fastsatt under det enkelte takstnummer til Stranda Fjordsenter AS.
3. Indre Fosen kommune v/Ordføreren betaler de lovbestemte utgiftene ved skjønnet.
4. Indre Fosen kommune betaler sakskostnader til Stranda Fjordsenter AS med kr 259 295 – tohundreogfemtinitusentohundreogfemtifemtusen - kroner innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av skjønnet.

Retten hevet

Marit Wenda Kjørsvik

Roger Lund

Silje Catrine Leikvold

Veiledning om overprøving av skjønn vedlegges.

Veiledning om anke i sivile saker

I sivile saker er det reglene i tvisteloven kapitler 29 og 30 som gjelder for anke. Reglene for anke over dommer, anke over kjennelser og anke over beslutninger er litt ulike. Nedenfor finner du mer informasjon og veiledning om reglene.

Ankefrist og gebyr

Fristen for å anke er én måned fra den dagen avgjørelsen ble gjort kjent for deg, hvis ikke retten har fastsatt en annen frist. Disse periodene tas ikke med når fristen beregnes (rettsferie):

- fra og med siste lørdag før palmesøndag til og med annen påskedag
- fra og med 1. juli til og med 15. august
- fra og med 24. desember til og med 3. januar

Den som anker, må betale behandlingsgebyr. Du kan få mer informasjon om gebyret fra den domstolen som har behandlet saken.

Hva må ankeerklæringen inneholde?

I ankeerklæringen må du nevne

- hvilken avgjørelse du anker
- hvilken domstol du anker til
- navn og adresse på parter, stedfortredere og prosessfullmektiger
- hva du mener er feil med den avgjørelsen som er tatt
- den faktiske og rettslige begrunnelsen for at det foreligger feil
- hvilke nye fakta, bevis eller rettslige begrunnelser du vil legge fram
- om anken gjelder hele avgjørelsen eller bare deler av den
- det kravet ankesaken gjelder, og hvilket resultat du krever
- grunnlaget for at retten kan behandle anken, dersom det har vært tvil om det
- hvordan du mener at anken skal behandles videre

Hvis du vil anke en tingrettsdom til lagmannsretten

Dommer fra tingretten kan ankes til lagmannsretten. Du kan anke en dom hvis du mener det er

- feil i de faktiske forholdene som retten har beskrevet i dommen
- feil i rettsanvendelsen (at loven er tolket feil)
- feil i saksbehandlingen

Hvis du ønsker å anke, må du sende en skriftlig ankeerklæring til den tingretten som har behandlet saken. Hvis du fører saken selv uten advokat, kan du møte opp i tingretten og anke muntlig. Retten kan tillate at også prosessfullmektiger som ikke er advokater, anker muntlig.

Det er vanligvis en muntlig forhandling i lagmannsretten som avgjør en anke over en dom. I ankebehandlingen skal lagmannsretten konsentrere seg om de delene av tingrettens avgjørelse som er omtvistet, og som det er knyttet tvil til.

Lagmannsretten kan nekte å behandle en anke hvis den kommer til at det er klart at dommen fra tingretten ikke vil bli endret. I tillegg kan retten nekte å behandle noen krav eller ankegrunner, selv om resten av anken blir behandlet.

Retten til å anke er begrenset i saker som gjelder formuesverdi under 125 000 kroner

Hvis anken gjelder en formuesverdi under 125 000 kroner, kreves det samtykke fra lagmannsretten for at anken skal kunne bli behandlet.

Når lagmannsretten vurderer om den skal gi samtykke, legger den vekt på

- sakens karakter
- partenes behov for å få saken prøvd på nytt
- om det ser ut til å være svakheter ved den avgjørelsen som er anket, eller ved behandlingen av saken

Hvis du vil anke en tingretts kjennelse eller beslutning til lagmannsretten

En *kjennelse* kan du som hovedregel anke på grunn av

- feil i de faktiske forholdene som retten har beskrevet i kjennelsen
- feil i rettsanvendelsen (at loven er tolket feil)
- feil i saksbehandlingen

Kjennelser som gjelder saksbehandlingen, og som er tatt på bakgrunn av skjønn, kan bare ankes dersom du mener at skjønnsutøvelsen er uforsvarlig eller klart urimelig.

En *beslutning* kan du bare anke hvis du mener

- at retten ikke hadde rett til å ta denne typen avgjørelse på det lovgrunnlaget, eller
- at avgjørelsen åpenbart er uforsvarlig eller urimelig

Hvis tingretten har avsagt dom i saken, kan tingrettens avgjørelser om saksbehandlingen ikke ankes særskilt. Da kan dommen isteden ankes på grunnlag av feil i saksbehandlingen.

Kjennelser og beslutninger anker du til den tingretten som har avsagt avgjørelsen. Anken avgjøres normalt ved kjennelse etter skriftlig behandling i lagmannsretten.

Hvis du vil anke lagmannsrettens avgjørelse til Høyesterett

Høyesterett er ankeinstans for lagmannsrettens avgjørelser.

Anke til Høyesterett over *dommer* krever alltid samtykke fra Høyesteretts ankeutvalg. Samtykke gis bare når anken gjelder spørsmål som har betydning utover den aktuelle saken, eller det av andre grunner er særlig viktig å få saken behandlet av Høyesterett. Anke over dommer avgjøres normalt etter muntlig forhandling.

Høyesteretts ankeutvalg kan nekte å ta anker over *kjennelser* og *beslutninger* til behandling.

Hvis de blir tatt til behandling, er det som regel hvis spørsmålet har betydning utover den aktuelle saken, hvis andre hensyn taler for at anken bør prøves, eller hvis saken reiser omfattende bevisspørsmål.

Når en anke over kjennelser og beslutninger i tingretten er avgjort ved kjennelse i lagmannsretten, kan avgjørelsen som hovedregel ikke ankes videre til Høyesterett.

Anke over lagmannsrettens kjennelser og beslutninger avgjøres normalt etter skriftlig behandling i Høyesteretts ankeutvalg.